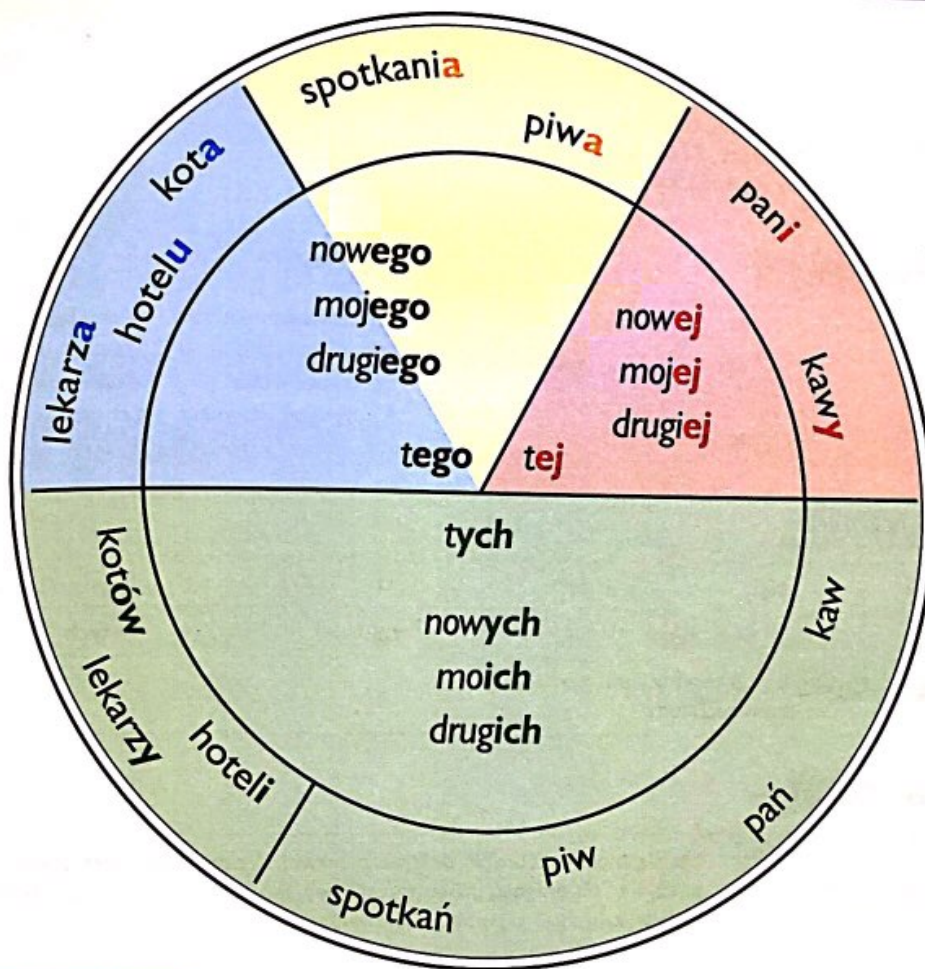

DOPEŁNIACZ – kogo? czego?

Nie znam twojej kuzynki.

DOPEŁNIACZ – kogo? czego?

teoria

LICZBA POJEDYNCZA

		rzeczownik	przymiotnik	przykłady
rodzaj męski	żywotny (= biernik)	-a	-ego	Adam to brat mojego dziadka. Nie widziałam tutaj twojego kota.
	nieżywotny	-a -u		Książka leży obok starego laptopa. On nie ma czerwonego samochodu.
rodzaj nijaki		-a		Nie cierpię tłustego mięsa.
rodzaj żeński		-y -i	-ej	Nie znam tej kobiety. Kasia potrzebuje nowej torebki.

LICZBA MNOGA

		rzeczownik	przymiotnik	przykłady
rodzaj męskoosobowy		-ów -y -i	-ych -ich (po k, g)	On nie lubi powolnych kelnerów. Nie znam polskich pisarzy. Nie ma jeszcze naszych gości.
	rodzaj niemęskoosobowy	-ów -ø -y -i		Nie kupiłam żółtych pomidorów. W Polsce jest dużo pięknych miejsc. On nie je kwaśnych pomarańczy. Lubię chodzić do włoskich cukierni.

ZAIMKI OSOBOWE

mianownik	ja	ty	on/ono	ona	my	wy	oni/one
dopełniacz	mnie	cię/ciebie	go/jego/niego	jej/niej	nas	was	ich/ich
przykłady	<p>Jego nie znam. Potrzebuję tylko jej. To kwiaty dla mnie? Bez nich nigdzie nie idziemy.</p>						

ZAIMKI PRZECZĄCE

mianownik	nikt	nic
dopełniacz	nikogo	niczego
przykłady	<p>Dla nikogo nie masz prezentu? On niczego się nie boi.</p>	

UWAGA!

chłopiec – chłopca	brat – braci
dzień – dnia	dziecko – dzieci
ojciec – ojca	mecz – meczów
tydzień – tygodnia	przyjaciele – przyjaciół

ZAIMKI WSKAZUJĄCE

mianownik	ten	to	ta	ci	te
dopełniacz	tego		tej	tych	
przykłady	<p>Chodzę do tego liceum. Nie znam tych ludzi.</p>				

UŻYCIE DOPEŁNIACZA

po czasownikach	bać się, brakować, bronić, dotykać, nienawidzić, odmawiać, potrzebować, pozbywać się, pragnąć, próbować, słuchać, spodziewać się, szukać, uczyć się, używać, zabraniać, zapominać, żałować, żądać, życzyć
po przyimkach	bez(e), dla, do, koło, naprzeciwko, na wprost, obok, od, oprócz, podczas, (po)mimo, u, wśród, wzdłuż, z(e)
po określeniach ilości	ćwierć, dużo, kilka, kilkanaście, kilkadziesiąt, kilkaset, mało, mniejszość, niedużo, niewiele, parę, pół, półtora, trochę, wiele, większość
po określeniach miar i wag	centymetr, kilogram, kilometr, litr, metr, tona
po nazwach opakowań	butelka, karton, kawałek, kostka, paczka, pudełko, puszka, słoik, tabliczka

FUNKCJE SKŁADNIOWE I SYTUACJE KOMUNIKACYJNE

A1

- Cena (od pięciu): **Chleb kosztuje 5 złotych.**
- Wiek (od pięciu): **On ma 12 lat.**
- Pochodzenie: **Jestem z Polski.**
- Negacja biernika: **Nie lubię zupy pomidorowej.**
- Kierunek podróży: **Jadę z Katowic do Krakowa.**
- Położenie: **Książka leży obok laptopa.**
- Relacje w rodzinie: **To jest brat matki.**
- Posesywność: **To jest zegarek Marka.**
- Miara, ilość i waga: **Litr mleka i kostka masła.**
- Czas: **Pracuję od poniedziałku do piątku od ósmej do szesnastej.**
- Ilość po liczebnikach nieokreślonych: **Mam mało czasu.**
- Negacja (nie ma, nie było, nie będzie): **Nie ma dziś lekcji polskiego.**

13. Życzenia: **Szczęśliwego Nowego Roku!**
 14. Dopelnienie po przyimkach *bez, dla, do, koło, obok, od, u, z(e)*: **Piję kawę bez cukru.**
 A2
 15. Dopelnienie po przyimkach *bez, naprzeciwko, oprócz, podczas, pomimo, u, wśród, wzdłuż*: **Pomimo deszczu spacerujemy wzdłuż rzeki.**
 16. Określanie liczby (od pięciu): **Kupiłam sześć pomidorów.**
 17. Czasowniki łączące się z dopełniaczem: **Słucham muzyki klasycznej.**
 18. Daty: **Urodziłem się dwudziestego piątego września tysiąc dziewięćset pięćdziesiątego roku.**
 B1
 19. Brak: **Brak mi słów.**
 20. Określanie liczby osób: **On ma wielu przyjaciół.**

DYSTRYBUCJA KOŃCÓWEK

RZECZOWNIKI NIEŻYWOTNE RODZAJU MĘSKIEGO W LICZBIE POJEDYNCZEJ

końcówka	dystribucja końcówki	przykłady
-a	miesiące	styczeń – stycznia
	sport i gry	brydż – brydża, tenis – tenisa
	tańce	walc – walca
	sztućce i naczynia	garnek – garnka, widelec – widelca
	warzywa i owoce	arbuz – arbuza, kalafior – kalafiora
	waluta	cent – centa
	grzyby	borowik – borowika
	mięso	kotlet – kotleta, kurczak – kurczaka
	ciasta i ciastka	sernik – sernika
	kwiaty	narcyz – narcyza
	nazwy miar i wag	centymetr – centymetra, kilogram – kilograma
	narzędzia	młotek – młotka
	marki samochodów	fiat – fiata
	marki papierosów	Davidoff – Davidoffa
-u	środki transportu	autobus – autobusu
	rzeczowniki abstrakcyjne	problem – problemu
	rzeczowniki zakończone na <i>-izm/-yzm</i>	buddyzm – buddyzmu
	instrumenty	fortepian – fortepianu
	rzeczowniki niepoliczalne	cukier – cukru
	substancje płynne	jogurt – jogurtu
	dni tygodnia	piątek – piątku
	internacjonalizmy i zapożyczenia	bank – banku, ale kalkulator – kalkulatora, komputer – komputera, laptop – laptopa

RZECZOWNIKI RODZAJU ŻEŃSKIEGO W LICZBIE POJEDYNCZEJ

końcówka	dystrybucja końcówki	przykłady
-i	po spółgłoskach miękkich, po spółgłoskach k, g, l, j oraz w wyrazach obcego pochodzenia i internacjonalizmach	książka – książki, uwaga – uwagi, cola – coli, kolacja – kolacji, miłość – miłości, chemia – chemii
-y	po spółgłoskach twardych lub funkcjonalnie miękkich	mama – mamy, noc – nocy, praca – pracy
-ø	w pozostałych przypadkach	ciocia – cioci, pani – pani, ziemia – ziemi

RZECZOWNIKI RODZAJU MĘSKIEGO W LICZBIE MNOGIEJ

końcówka	dystrybucja końcówki	przykłady
-ów	dominująca końcówka	policjant – policjantów, stół – stołów
-y	po spółgłoskach cz, dz, rz, sz, ż	gracz – graczy, pieniądź – pieniędzy, ołtarz – ołtarzy, kosz – koszy, nóż – noży, ale: mecz – meczów
-i	po spółgłoskach ć, dź, ń, ś, ź, l, j	gość – gości, śledź – śledzi, koń – koni, losos – lososi, kniaź – kniazi, nauczyciel – nauczycieli, złodziej – złodziei/złodziejów

RZECZOWNIKI RODZAJU ŻEŃSKIEGO W LICZBIE MNOGIEJ

końcówka	dystrybucja końcówki	przykłady
-ø	dominująca końcówka	kobieta – kobiet, zupa – zup
-i	po spółgłoskach miękkich oraz po j, l	kolacja – kolacji, kropla – kropli/kropel, kość – kości
-y	po spółgłoskach twardych	noc – nocy, twarz – twarzy, podróż – podróży

RZECZOWNIKI RODZAJU NIJAKIEGO W LICZBIE MNOGIEJ

końcówka	dystrybucja końcówki	przykłady
-ø	dominująca końcówka	jajko – jajek, kino – kin
-ów	w wyrazach zapożyczonych, w tym zakończonych w liczbie pojedynczej na -um	centrum – centrów, muzeum – muzeów, studio – studiów

ALTERNACJE

alternacje	przykłady	uwagi
ci → ć, ni → ń	zajęcie – zajęć, pani – pań	Występują w rzeczownikach rodzaju żeńskiego i nijakiego w liczbie mnogiej.
ć → ci, dź → dzi, ń → ni, ś → si, ź → zi	gość – gościa, gwóźdź – gwóźdźcia, koń – konia, łoś – łosia, gałąź – gałęzi	Występują w rzeczownikach liczby pojedynczej zakończonych na spółgłoski miękkie.
dzi → dź, ni → ń, si → ś	jeździec – jeźdźca, koniec – końca, półpasek – półpaśca	Występują w rzeczownikach rodzaju męskiego, w których przed końcówką -ec występuje -dzi, -ni, -si.
ą → ę	błąd – błędu, gałąź – gałęzi, okrąg – okręgu, ząb – zęba	Występuje w niektórych rzeczownikach jednosylabowych lub w ostatniej sylabie rzeczownika wielosylabowego rodzaju męskiego lub żeńskiego zakończonego na spółgłoskę; nigdy nie występuje przed spółgłoską bezdźwięczną.
e → ø	domek – domku, Niemiec – Niemca, ojciec – ojca, ale: człowiek – człowieka	Występuje w rzeczownikach rodzaju męskiego zakończonych na -ek i -ec.
	kabel – kabla, Paweł – Pawła, ale: nauczyciel – nauczyciela, przyjaciel – przyjaciela	Występuje w niektórych rzeczownikach rodzaju męskiego zakończonych na -el, -eł, -eń i -er.
ø → e	jabłko – jabłek, książka – książek	Występuje w liczbie mnogiej, gdy w formie mianownika liczby pojedynczej przed końcówkami -o oraz -a znajdują się dwie spółgłoski.
ó → o	stół – stołu, samochód – samochodu, ale: ból – bólu, król – króla	Występuje w większości rzeczowników jednosylabowych lub w ostatniej sylabie kilkusylabowych rzeczowników rodzaju męskiego.

INFORMACJE DODATKOWE

- Rzeczowniki rodzaju męskiego z końcówką -a w mianowniku, np. poeta, artysta, tata odmieniamy w liczbie pojedynczej zgodnie z deklinacją żeńską, w liczbie mnogiej natomiast zgodnie z deklinacją rodzaju męskoosobowego. Wymagają one jednak przymiotników, zaimków, czasowników w rodzaju męskim: Szukam **mojego taty**. Nie znam **belgijskich artystów**.
- W niektórych rzeczownikach rodzaju żeńskiego z tematem zakończonym na spółgłoskę miękką bądź na literę l dopuszczalne są dwie formy dopełniacza liczby mnogiej: ciocia – cioci/cioć, kawiarnia – kawiarni/kawiarń, kropla – kropli/kropel, morela – moreli/morel.
- Forma długa (pełna) i krótka (klityczna) zaimka osobowego:
 - forma krótka występuje w środku i na końcu zdania: **Bardzo go** nie lubię. **Slucham cię**.
 - forma długa (ciebie, jego) występuje na początku zdania: **Jego** nie znam. **Ciebie** nie lubię.
 - forma długa (ciebie, niego, niej, nich) występuje po przyimkach: **Idę do niego** na obiad. **Bez nich** nigdzie nie jedziemy.
 - formę długą stosuje się jako emfazę: **Potrzebuję tylko ciebie!** **Jego** tam nie widziałam!
- Tradycyjnie niektóre nazwy zawodów i tytuły, np. profesor, premier, inżynier, jeśli odnoszą się do kobiet, utrzymują we wszystkich przypadkach formę mianownika rodzaju męskiego, natomiast przymiotniki, czasowniki, zaimki zachowują formę żeńską: **Od kilku miesięcy szukamy nowej radiolog**. Można również użyć rzeczownika **pani**: **Uczniowie słuchają pani** dyrektor. **Od niedawna można stosować formy typu: profesorka, doktorka, psycholożka**: **Nie lubię tej psycholożki**.
- Identycznie jak przymiotniki w dopełniaczu odmieniają się:
 - zaimki wskazujące: ten – **tego**, tamta – **tamtej**, takie – **takiego**,
 - zaimki dzierżawcze: mój – **mojego**, swoja – **swojej**, nasz – **naszych**,
 - zaimki względne: który – **którego**, jaka – **jakiej**, jakie – **jakiego**,
 - liczebniki porządkowe: pierwszy – **pierwszego**, druga – **drugiej**, szóste – **szóstego**,
 - imiona męskie zakończone na -i, -y: Antoni – **Antoniego**, Jerzy – **Jerzego**,
 - nazwiska męskie zakończone na -ski, -cki: Kowalski – **Kowalskiego**, Wodecki – **Wodeckiego**,
 - nazwiska żeńskie zakończone na -ska, -cka: Kowalska – **Kowalskiej**, Wodecka – **Wodeckiej**.